

Aleg. 124.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia stałego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych.

Wysoki Sejmie!

Załatwiając sprawozdanie komisji budżetowej o wniosku Wydziału krajowego dotyczącym kredytu dla spółek wodnych, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 15. Stycznia 1887 uchwałę tej treści:

„Przedłożone sprawozdanie o kredycie dla spółek wodnych zwraca się Wydziałowi krajowemu do ściślejszego zbadania, a to w kierunku ułatwienia interesowanym kredytu, nie zaś udzielania pożyczek.“

W wykonaniu powyższego zlecenia Wydział krajowy wezwał rozporządzeniem z dnia 28. Stycznia 1887 L. 3.715 Dyrekcyę Banku krajowego do przedstawienia opinii co do organizacji kredytu dla spółek wodnych bądź to po myśli wniosku Dyrekcyi z dnia 2. Lipca 1886 z uwzględnieniem postanowienia §. 11. państwowej ustawy melioracyjnej, przyznającego finansowe ulgi tego rodzaju przedsiębiorstwom melioracyjnym, bądź też w odmiennej formie rozszerzając udzielanie pożyczek w obligacjach komunalnych także na spółki wodne.

Relacyą z dnia 26. Lipca 1887 r. Bank krajowy doniósł Wydziałowi krajowemu, że zdecydował się nie proponować złączenia kredytu melioracyjnego z pożyczkami komunalnymi, lecz pozostaje co do tego pierwszego w zupełności przy swym zeszłorocznym projekcie, który Wydział krajowy miał zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu z dnia 18. Grudnia 1886 L. 74.399. W motywach przytacza Bank krajowy, „że pożyczki komunalne z istoty swej i ducha odnośnego ustawodawstwa przeznaczone są wyłącznie dla korporacji, stanowiących cząstki organizmu państwa i będących jednostkami administracyjnymi, nie nadają się zatem dla spółek wodnych. — Zresztą rozszerzenie obligacyj komunalnych na kredyty melioracyjne, wymagałoby zupełnie odrębnych przepisów co do warunków pożyczek tak, iż takowe z przepisami dla gmin i powiatów wcale by się nie dały pogodzić, i naraziłoby odnośne zmiany statutu na niechybną odmowę sankcyi rządowej.“

Wydział krajowy postanowił tedy rzeczony projekt Banku krajowego, co do udzielania spółkom wodnym pożyczek w obligacjach melioracyjnych, mających się przez tenże Bank

emitować, poddać pod obrady ankiety, złożonej z tych samych osobistości, które wchodziły w skład zeszłorocznej ankiety. Zwołane początkowo na 26. Listopada 1887 posiedzenie, odbyło się na życzenie kilku członków 18. Grudnia, a wzięli w niem udział pod przewodnictwem podpisanego Marszałka krajowego posłowie: Augustynowicz, Gorayski, Gross, Langie, hr. Łubieński, Polanowski, hr. Artur Potocki, ks. Sanguszko, Simon, Smarzewski, Struszkiewicz, Wierzbicki, JE. hr. L. Wodzicki, hr. Zamojski; dwaj członkowie Wydziału krajowego, hr. Badeni i Dr. Wereszczyński, tudzież Dyrektorowie i Syndyk Banku krajowego.

Po wyczerpującej dyskusyi oświadczyła się ankieta jednomyślnie przeciw projektowanemu przez Bank krajowy sposobowi udzielania spółkom wodnym pożyczek w mających się emitować obligach melioracyjnych, gdyż czasy obecne nie nadają się wcale do wprowadzania na targ pieniężny nowego zupełnie dotąd nieznanego papieru. Natomiast uchwaliła ankieta jednomyślnie zalecić Wydziałowi krajowemu wniesienie do Wysokiej Izby projektu utworzenia stałego „krajowego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych“, drogą pożyczki krajowej, której obligi mogą snadno znaleźć nabywcę w funduszu propinacyjnym.

Na mocy ustaw krajowych, uchwalonych przez Wysoki Sejm na sesyach roku 1884, 1885/6, 1886/7 i 1887/8 istnieje już 12 przedsiębiorstw melioracyjnych bądź krajowych (gdzie strony interesowane dają 30% ogólnej sumy kosztorysowej), bądź spółkowych (gdzie strony płacą 40% lub 60%).

Ogólny udział interesentów w tych przedsiębiorstwach wykazuje następujące zestawienie:

		Datek konkurencyjny stron				
		Ogólny koszt	w %	w zł.	w ciągu lat	rocznie zł.
1.	Regulacja Nowego Brnia (przedsiębiorstwo spółki)	425.481	40	170.193	7	24.313
2.	„ Starego Brnia („ „)	85.000	40	34.000	3	11.333
3.	„ Kisieliny („ kraju)	175.000	30	52.500	6	8.750
4.	„ Łęgu („ „)	245.000	30	73.500	7	10.500
5.	Osuszenie bagien Niskich („ spółki)	20.220	60	12.132	1	12.132
6.	„ „ Rudnickich („ „)	105.200	60	63.120	3	21.040
7.	Regulacja Trześniówki („ kraju)	177.000	30	53.100	4	13.275
8.	„ Krzemienicy („ „)	155.000	30	46.500	5	9.300
9.	„ Wisłoka („ spółki)	129.000	40	51.600	5	10.320
10.	„ Gniłej Lipy górna część („ kraju)	135.000	30	40.500	4	10.125
11.	Osuszenie bagien Oleskich („ spółki)	40.000	60	24.000	2	20.000
12.	Regulacja Gniłej Lipy środkowa część („ kraju)	285.000	30	85.500	6	14.250
		Ogółem		706.645 zł.		

Z tej ogólnej kwoty ma uiścić w r. 1888.:

1.	Spółka dla regulacji Nowego Brnia	4 raty po	24.313 zł.	.	.	97.252 zł.
2.	„ „ „ Starego Brnia	3 „ „	11.333 „	.	.	34.000 „
3.	„ „ „ Kisieliny	3 „ „	8.750 „	.	.	26.250 „
4.	„ „ „ Łęgu	3 „ „	10.500 „	.	.	31.500 „
5.	„ „ osuszenia bagien Niskich	1 „ „	12.132 „	.	.	12.132 „
6.	„ „ „ „ Rudnickich	3 „ „	21.040 „	.	.	63.120 „
7.	„ „ regulacji Trześniówki	2 „ „	13.275 „	.	.	26.550 „
8.	„ „ „ „ Krzemienicy	1 „ „	9.300 „	.	.	9.300 „
9.	„ „ „ „ Wisłoka	3 „ „	10.320 „	.	.	30.960 „
10.	„ „ „ „ Gniłej Lipy górna część	3 „ „	10.125 „	.	.	30.375 „
11.	„ „ osuszenia bagien Oleskich	1 „ „	12.000 „	.	.	12.000 „
			Razem	.	.	373.439 zł.

Odliczywszy od powyższej sumy kwotę 74.000 zł., którą spółki dla regulacji Nowego i Starego Brnia drogą pożyczki za pośrednictwem odnośnych powiatów uzyskały, otrzymamy w rezultacie 299.439 zł., jako kwotę, którą powyższe spółki mają uiścić w r. 1888. do fundusów regulacyjnych w toku będących przedsiębiorstw melioracyjnych, prowadzonych dotąd wyłącznie prawie datkami skarbu krajowego i państwowego.

Ze kwoty tej członkowie wyżej wymienionych spółek nie są w stanie od razu uiścić, zbytecznym byłoby dowodzić, jeżeli się zważy, że wykonują się roboty regulacyjne na tych rzekach, które wylewami w roku 1884 i 1885 sprawiły największe spustoszenia w nadbrzeżnych okolicach, a tem samem zubożyły mieszkańców.

To też komitety obu Towarzystw rolniczych, Wydziały powiatowe i komitety spółek zwracają się tak do Wysokiego Sejmu jak i Wydziału krajowego z prośbą o ułatwienie spółkom wodnym zaciągania pożyczek na pokrycie zobowiązań płynących z odnośnych ustaw krajowych.

Wydział krajowy idąc za wskazówką ankiety nie waha się przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosku zmierzającego do utworzenia drogą pożyczki krajowej stałego krajowego funduszu, umożliwiającego udzielanie spółkom krótszo- lub dłużso-terminowych (stosownie do wykazanej potrzeby i miejscowych warunków) pożyczek na częściowe lub całkowite pokrycie datków konkurencyjnych, za opłatą procentów w tej wysokości, aby fundusz krajowy prócz spłaty rat w kapitale, nie ponosił żadnych innych wydatków z tytułu zaciągnięcia się mającej pożyczki krajowej. W rub. XIV. wydatków funduszu krajowego wstawiać tedy będzie Wydział krajowy każdorocznie, poczynwszy od roku 1889 kwotę potrzebną na spłatę kuponów i spłatę kapitału pożyczki krajowej, mającej się zaciągnąć na uposażenie funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych, do odnośnej zaś rubryki dochodów funduszu krajowego jako dochód z utworzonego funduszu kwotę mniejszą od kwoty w rubrykę wydatków wstawionej, o ratę amortyzacyjną, potrzebną na wykupno wylosowanych obligów pożyczki krajowej.

Spółki wodne, biorące w utworzonym funduszu pożyczkę, opłacać będą prócz rat amortyzacyjnych, w stosunku do lat, na które im pożyczkę udzielono, odsetki, równające się stopie procentowej kursu emisyjnego obligów zaciągniętej pożyczki krajowej, tudzież dodatek na administracyą i utworzenie specjalnej rezerwy do wysokości 10%.

Raty amortyzacyjne, spłacane przez spółki, nie będą wracały do funduszu krajowego, lecz do tego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych, służąc za kapitał pożyczkowy dla dalszych powstałych przedsiębiorstw. Tą drogą uczyni się, zdaniem Wydziału krajowego, zadanie piekającej potrzeby przyjscia z pomocą spółkom wodnym, bez narażenia funduszu krajowego na znaczne wydatki i rzeczywistą ofiarę, posunie się pierwszorzędną dziś sprawę regulacji mniejszych, a wielce szkodliwych rzek naprzód, umożliwi prawidłowy postęp rozpoczętych już robót i powstawanie nowych przedsiębiorstw, skutkiem czego można będzie dla kraju uzyskać z państwowego funduszu melioracyjnego dotacyę w tej wysokości, jaka się słusznie należy Galicji ze względu na jej obszar i rozległość zdziczałych wód, z drugiej zaś strony przez utworzenie tego funduszu pozostanie w rękach Wydziału krajowego kontrola tych pożyczek, co nie jest bez doniosłego znaczenia.

Co się zaś tyczy strony finansowej, to stworzenie tego funduszu drogą przez Wydział krajowy proponowaną, nie tylko nie przysporzy krajowi ciężaru, ale nawet przyniesie skarbowi krajowemu pewne korzyści. Pominąwszy bowiem nawet ten ważny wzgląd, że fundusz ten posłuży do wspierania w formie pożyczek najracjonalniejszych przedsiębiorstw, dążących do podniesienia dobrobytu całych okolic, przez zabezpieczenie ogromnych obszarów najurodzajniejszej ziemi od peryodycznie się powtarzających klęsk elementarnych, faktem jest, iż kraj z biegiem

lat, kiedy to już nie będzie zachodzić potrzeba dalszego udzielania pożyczek z tego funduszu, przyjdzie w posiadanie 800.000 zł., składając nań corocznie nieznaczną tylko kwotę, t. j. taką, jakiej potrzeba na coroczne umarzanie zaciągnąć się mającej na ten cel pożyczki krajowej. Co więcej, kraj dostanie ten kapitał nawet powiększony o 10%, gdyż jak powiedziano wyżej, zaciągające pożyczkę spółki, obok rat w kapitale, odsetek i dodatku na administrację, obowiązane będą opłacać pewną oznaczyć się mającą kwotę w stosunku do wypożyczonego kapitału na utworzenie rezerwy specjalnej, wynoszącej 80.000 zł. (10% od kapitału zakładowego).

Wreszcie co do rękojmi jaką dają spółki wodne, pozwala sobie Wydział krajowy nadmienić, że w myśl postanowień §. 16. do 19. państwowej ustawy melioracyjnej z 30. Czerwca 1884 (Dz. p. p. Nr. 116) w razie zaciągnięcia pożyczki przez spółkę wodną bądź to przez emisję obligacyj, bądź też z państwowego funduszu melioracyjnego ze skarbu krajowego, lub w jakim publicznym instytucie kredytowym, datki konkurencyjne uczestników spółki mają być w terminach płatności ściągane przez c. k. urzędy podatkowe bez żadnego podania lub zezwolenia Wydziału spółki na równi z podatkami państwowymi, a następnie składane do właściwej kasy instytucji aż do wysokości najbliższej raty dłużnej, w którym to celu Wydział spółki winien dostarczyć urzędowi podatkowemu potrzebnych wykazów. Gdyby nadto którykolwiek członek spółki pozostawał dłużej niż jeden rok w restancyi z datkiem konkurencyjnym, winien urząd podatkowy natychmiast intabulować tę zaległą pretensję spółki na nieruchomościach tegoż członka, w razie zaś zaniedbania ze strony spółki zobowiązań wynikających z zaciągnięcia pożyczki może władza administracyjna ściągnąć kwoty potrzebne na wypełnienie tych zobowiązań w drodze dodatków do podatków, rozkładając takowe na grunta należące do związku spółki wedle postanowień spółkę obowiązujących.

W końcu zaznacza Wydział krajowy, że z ogólnej sumy emitować się mających obligów długu krajowego wypuściłby w roku bieżącym w obieg tylko taką ilość, jaka okaże się potrzebną dla uzyskania gotówki starczącej na pokrycie tegorocznych zapotrzebowań spółek wodnych, które, jak wyżej obliczono, wyniosą około 300.000 zł.

Na podstawie tego sprawozdania Wydział krajowy uprasza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu utworzyć stały fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych związanych bądź to na podstawie krajowej ustawy wodnej, bądź też specjalnych krajowych ustaw melioracyjnych, w wysokości 800.000 zł. w gotówce.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do udzielania z tego funduszu pożyczkowego spółkom wodnym na pokrycie datków konkurencyjnych spłacalnych w ratach pożyczek pod warunkami określonymi w §§. 16—19 państwowej ustawy melioracyjnej z 30. Czerwca 1884 (Dz. p. p. Nr. 116) za opłatą procentów odpowiadających stopie procentowej kursu emisyjnego mających się w tym celu wypuścić obligów krajowych, tudzież dodatku na administrację i utworzenie specjalnej rezerwy, która winna osiągnąć 10% ustanowionego funduszu pożyczkowego.

3. Sejm uchwała dołączoną %/ ustawę upoważniającą Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki krajowej do wysokości 800.000 zł. w gotówce pod jak najkorzystniejszymi warunkami na utworzenie stałego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych.

4. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby z uwagi na cel tej pożyczki krajowej, tudzież postanowienie §. 11. państwowej ustawy melioracyjnej z dnia 30. Czerwca 1884 (Dz. pp. Nr. 116) wyjednał w drodze ustawodawczej uwolnienie obligów tej pożyczki od wszelkich opłat i nale-

żytości skarbowych, oraz zezwolenie na lokowanie kapitałów fundacyj, zakładów publicznych, pieniędzy pupilarnych, fideikomisowych i depozytowych, oraz kaucyj służbowych w mających się emitować obligacjach.

5. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wstawiać corocznie począwszy od roku 1889 do preliminarza dochodów funduszu krajowego jako dochód z tego funduszu pożyczkowego taką kwotę, jaką fundusz krajowy na opłacanie odsetek od pożyczki zaciągniętej na utworzenie tego funduszu będzie ponosić.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
wraz z W. Ks. Krakowskiem.**

Lwów dnia 6. Stycznia 1888.

Marszałek krajowy:

Tarnowski w. r.

Sprawozdawca:

Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o zaciągnięciu pożyczki 800.000 zł. w. a. na utworzenie stałego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

§. 1.

Na utworzenie stałego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych, upoważnia się Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki pod jak najkorzystniejszymi dla skarbu krajowego warunkami do wysokości 800.000 zł. w. a. i do wypuszczenia takiej ilości obligów długu krajowego, jaka się okaże potrzebną dla uzyskania wymienionej sumy w gotowiznie.

§. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi Skarbu i Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.
